

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania "J." T. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.
z udziałem zainteresowanych: C. P. i in.
o wysokość składek na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 grudnia 2018 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 lutego 2018 r., sygn. akt III WSCU [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] w sprawie z odwołania płatnika składek T. S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K. o wysokość składek na ubezpieczenia społeczne wyrokiem z 31 października 2017 r. oddalił apelację płatnika.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku w ustawowym terminie złożył profesjonalny pełnomocnik płatnika składek, który wskazał jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 54.242 zł łącznie dla wszystkich osiemnastu ubezpieczonych oraz wyjaśnił, że wartość przedmiotu zaskarżenia przewyższa ustawowy próg

dziesięciu tysięcy złotych, co kwalifikuje dopuszczalność w sprawie skargi kasacyjnej.

Postanowieniem z dnia 21 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną. Sąd drugiej instancji stwierdził, że stosownie do treści art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, w sprawach gospodarczych - niższa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. W myśl art. 398⁶ § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie należało wziąć pod uwagę, że spór toczył się w indywidualnych sprawach osiemnastu ubezpieczonych, w stosunku do których organ wydał indywidualne decyzje, które następnie jednostkowo zostały zaskarżone przez płatnika. Wszystkie osiemnaście spraw zostało połączonych celem wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny przyjął zatem, że zainteresowani byli w sprawne współuczestnikami formalnymi w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. Istota współuczestnictwa formalnego wyraża się w tym, że w jednej sprawie - w znaczeniu techniczno-procesowym - dochodzi do połączenia kilku spraw w znaczeniu materialnoprawnym, tj. spraw mających za przedmiot roszczenie lub zobowiązanie oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, w których zachowana jest właściwość sądu. W związku z tym w takiej kategorii spraw wartości przedmiotu zaskarżenia, podobnie jak wartości przedmiotu sprawy, nie sumuje się, a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej ze spraw połączonych formalnie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, wprost wyraził pogląd, że gdy po stronie powodowej występuje

współuczestnictwo formalne, roszczenia powodów nie podlegają sumowaniu (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2014 r., II UZ 2/14).

Pełnomocnik płatnika nie sprecyzował wartości przedmiotu zaskarżenia w odniesieniu do każdego ubezpieczonego w każdej z indywidualnych spraw połączonych jedynie formalnie do wspólnego rozstrzygnięcia. Niemniej biorąc pod uwagę kwoty ustalone przez organ jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz okresy objęte ubezpieczeniem, Sąd Apelacyjny stwierdził, że wartości te z całą pewnością stanowią kwoty niższe niż 10.000 zł. Ten fakt uniemożliwia nadanie skardze dalszego biegu procesowego i tym samym czyni skargę niedopuszczalną w rozumieniu art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie płatnik T. S. zarzucił naruszenie: 1. art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w niniejszej sprawie zainteresowani byli współuczestnikami formalnymi, co z kolei doprowadziło Sąd Apelacyjny w [...] do odrzucenia skargi kasacyjnej płatnika składek T. S., podczas gdy pomiędzy zainteresowanymi zachodzi współuczestnictwo materialne; 2. art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. przez jego niezastosowanie, podczas gdy prawidłowa ocena stanu faktycznego przez Sąd winna prowadzić do ustalenia, że w niniejszej sprawie zachodzi współuczestnictwo materialne, a zatem skarga kasacyjna winna zostać przyjęta do rozpoznania.

Mając powyższe zarzuty na względzie, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Płatnik składek w uzasadnieniu środka zaskarżenia wskazał, że zgodnie art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. istota współuczestnictwa materialnego wyraża się w tym, że w jednej sprawie dochodzi do połączenia kilku powodów lub pozwanych, jeżeli prawa lub obowiązki są im wspólne lub oparte są na ten samej podstawie faktycznej i prawnej. W przypadku zatem sporu sądowego o wymiar i pobór składek między płatnikiem składek i osobą, na rzecz której płatnik nie odprowadził należnych składek (będącymi adresatami decyzji) i organem rentowym, po stronie „powodowej” (to jest płatnika i zainteresowanych) występuje współuczestnictwo

materialne. W takim bowiem wypadku przedmiot sporu stanowią prawa i obowiązki wspólne obu tym podmiotom, związane z podstawą wymiaru składek (art. 72 § 1 pkt 1 k.c.). Płatnika składek i ubezpieczonych należało zatem uznać za współuczestników materialnych. Ich prawa i obowiązki w zakresie zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne nie są bowiem oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.). Przedmiotem sporu są prawa i obowiązki wspólne (por. postanowienia Sądu Najwyższego zapadłe w sprawach dotyczących tego samego przedmiotu sporu i płatnika: z 15 lipca 2011 r., I UZ 14/11 i I UZ 15/11, z 26 lipca 2011 r., I UZ 20/11, niepublikowane). Obowiązek zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne jest nie tylko obowiązkiem wspólnym płatnika i ubezpieczonego, lecz jest również oparty na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2011 r., I UZ 37/11).

W świetle powołanej argumentacji, w ocenie skarżącego, Sąd Apelacyjny w [...] błędnie przyjął wystąpienie pomiędzy „powodami” współuczestnictwa formalnego, a w konsekwencji wadliwie założył, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie podlega sumowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niezasadne.

Przedmiotem postępowania było indywidualne ustalenie podstawy wymiaru składek dla każdego zainteresowanego. Oznacza to, że organ rentowy, a następnie Sądy *meriti* rozstrzygały, czy między poszczególnymi zainteresowanymi a płatnikiem składek zachodziła relacja prawna pozwalająca na ukształtowanie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w sposób zaproponowany przez organ rentowy. O ile można zgodzić się z twierdzeniem, że mechanizm prawny służący do przesądzenia tej kwestii był jednakowy, to jednak nie jest tak, że więź prawna łącząca płatnika składek z każdym z zainteresowanych była tożsama. Prawo ubezpieczeń społecznych odnosi się do relacji indywidualnej, zachodzącej między konkretnym płatnikiem składek i konkretnym ubezpieczonym. Nie występuje konstrukcja wspólnej podstawy wymiaru składek dla kilku ubezpieczonych.

Różnica między współuczestnictwem materialnym i formalnym w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. polega na tym, że w pierwszym przypadku dochodzi do wspólności praw i obowiązków albo tożsamości zarówno podstawy faktycznej i prawnej, w drugim zaś przedmiotem postępowania są roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej lub prawnej. Oznacza to, że rozstrzygnięcie zasadności zażalenia sprowadza się do przesądzenia, czy zobowiązanie skarżącego, polegające na obowiązku uiszczenia składek za każdego z ubezpieczonych, jest faktycznie i prawnie jednorodne, czy też tylko jednakowe. Skoro płatnika składek z każdym z ubezpieczonych wiąże odrębna więź prawna, to zrozumiałe staje się twierdzenie, że podstawa faktyczna i prawna obowiązku zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne nie może być ta sama. Występuje w tym wypadku tylko jednakowość (a nie tożsamość) podstawy faktycznej i prawnej. Znaczy to tyle, że między relacjami prawnymi łączącymi płatnika składek i każdego z zainteresowanych zachodzi podobieństwo pozwalające na twierdzenie, że zobowiązania skarżącego są jednego rodzaju, gdyż ich podstawa faktyczna i prawna jest jednakowa. Zbieżność ta nie pozwala jednak twierdzić, że obowiązek zapłaty składek jest wspólny, czy też oparty został na tej samej podstawie faktycznej i prawnej. Między „tą samą” a „jednakową” podstawą prawną i faktyczną występuje zasadnicza różnica. Pierwsza kategoria identyfikowana jest tożsamością praw i obowiązków (w ujęciu prawnym i faktycznym), natomiast druga wysokim stopniem podobieństwa podstawy faktycznej i prawnej zobowiązania. Skoro obowiązki płatnika składek względem każdego z zainteresowanych wynikają z indywidualnych podstaw prawnych, to oczywiste staje się, że nie mogą być one oparte „na tej samej podstawie faktycznej i prawnej”. Zachodzi bowiem w tym wypadku tożsamość rodzajowa, mająca odzwierciedlenie nie w tej samej, ale jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. Z tego wynika, że w rozpoznawanej sprawie zależność zachodząca między płatnikiem składek a zainteresowanymi mieści się w kategorii współuczestnictwa formalnego.

Powyższe kwestie były wielokrotnie wyjaśniane przez Sąd Najwyższy (por. zwłaszcza uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 168, zgodnie z którą w razie objęcia

jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne (wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika), a orzeczenia przywołane przez skarżącego w zażaleniu nie potwierdzają głoszonych przez płatnika składek tez. W rezultacie nie doszło do naruszenia wskazanych w zażaleniu przepisów, a skarga kasacyjna wobec niespełnienia warunku z art. 398² § 1 k.p.c. została prawidłowo odrzucona.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak w sentencji.